

Teemu Virtanen

VEROSUUNNITTELU OSANA PK- YRITYKSIEN TULOKSENJÄRJESTELYÄ

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2023

TIIVISTELMÄ

Teemu Virtanen: Verosuunnittelu osana pk-yrityksien tuloksenjärjestelyä
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kauppätieteiden tutkinto-ohjelma, yrityksen laskentatoimi
Joulukuu 2023

Tämän tutkielman tavoitteena on saada syvällisempi käsitys verosuunnittelun käytöstä pk-yrityksien liiketoiminnassa. Tutkielmassa pyritään ymmärtämään pk-yrityksien keskeisiä keinoja verosuunnittelussa sekä yritysten motiiveja ryhtyä verosuunnittelun ja tuloksenjärjestelyn toimenpiteisiin. Tutkielma on toteutettu laadullisena tutkimuksena, jossa aineisto koostuu viidestä eri haastateltavasta pk-yrittäjästä tai pk-yrityksessä toimivasta henkilöstä. Haastatteluaineiston analysointiin käytetään laadullista sisällönanalyysiä. Aineiston tarkoituksena on tuoda esille subjektiivista näkemystä verosuunnittelusta ja yritysten käyttämistä keinoista liiketoiminnassaan. Tutkielman aineistoa analysoidaan deskriptiivisesti eli havainnoimalla aineistosta kerättyä materiaalia.

Verosuunnittelu liitetään vahvasti tilinpäätösvaiheeseen, sillä verosuunnittelun ja tuloksenjärjestelyn tarkoituksena on ohjata tilinpäätöksessä ilmoitettavaa tulosta tilinpäätöksen laatijan intressien mukaiseen suuntaan. Yritys pyrkii vaikuttamaan ilmoitettavaan tulokseen erilaisten kirjanpidollisten valintojen ja toimenpiteiden avulla. Verosuunnittelun vapaudesta ja suoritetuista toimenpiteistä huolimatta tilinpäätöksen oikea ja riittävä kuva tuloksesta ja taloudellisesta tilasta ei saa vaarantua. Tutkielmassa keskitytään verosuunnittelun keinoihin, millä yrityksen oikea ja riittävä kuva tilinpäätöksessä säilytetään.

Tutkielmassa saadaan aineiston avulla selville haastateltavien yritysten käyttämiä keinoja sekä motiiveja verosuunnitteluun ryhtymiselle. Keskeisenä havaintoja esitetään lakisääteisten maksujen vaikutus yritysten tahtotilaan harjoittaa verosuunnittelua. Maksetut työeläkkeet ja tuloverot luovat suuren rasiuksen pk-yrityksille ja tulosta halutaan tämän takia optimoida. Haastatteluja analysoimalla todetaan poistoero yleisimmäksi keinoksi harjoittaa verosuunnittelua pk-yrityksissä. Verotusperusteisten varauksien käyttö todetaan monipuolisemmaksi, mutta määrällisesti vähäisemmäksi keinoksi.

Tutkielmassa saatujen tuloksien avulla päätellään verosuunnittelun kiinnostavan pk-yrityksiä. Yrityksillä on aito kiinnostus minimoida maksettavat verot liiketoiminnan kehittämisen tai henkilökohtaisen varallisuuden kasvattamisen vuoksi. Verosuunnittelun eri keinoja kyetään soveltamaan yritysten liiketoiminnan tavoitteiden mukaiseksi.

Avainsanat: Verosuunnittelu, tuloksenjärjestely, nettovarallisuus, pk-yritys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Keskeiset rajaukset	1
1.2	Tutkimuksen tavoite	2
1.3	Keskeiset käsitteet	3
1.4	Tutkimusmetodi	3
2	Aiempi tutkimus ja teoreettinen tausta	5
2.1	Aiempi tutkimus	5
2.2	Verosuunnittelu	6
2.2.1	Verosuunnittelun keinot	6
2.2.2	Verosuunnittelun eri tasot	7
2.3	Tuloksenjärjestely	8
2.3.1	Tavoitetulos ja nettovarallisuus	9
2.3.2	Agenttiteoria	9
2.4	Yhteenveto teoreettisesta taustasta	10
3	Tutkimusmenetelmä	12
3.1	Haastatteluaineisto	12
3.2	Laadullinen tutkimus	14
3.3	Laadullinen sisällönanalyysi	15
4	Tulokset	17
4.1	Haastateltavien tietämys ja suhtautuminen	17
4.2	Verosuunnittelu ja tuloksenjärjestely	18
4.2.1	Yrityksien taloudellinen tila	18
4.2.2	Yrityksien käyttämät verosuunnittelukeinot	19
4.2.3	Muita tuloksenjärjestelykeinoja	20
4.2.4	Motiivit verosuunnittelulle	22
4.2.5	agenttiteorian ilmeneminen	23
4.3	Verosuunnittelukeinoja yrityksille	23
5	Johtopäätökset	25
	Lähteet	28
	Liite 1. Teemahaastattelun runko	30

1 Johdanto

Verohallinnon ohjeistuksessa lukee, että verovelvollisella on oikeus minimoida maksamansa vero verosuunnittelulla. Edelleen verovelvollisella on oikeus valita toimintatapa, joka keventää verovelvollisen verorasitusta. Verosuunnittelulle on oltava aidot liiketaloudelliset syyt (Veron kiertämissäännöksen soveltaminen 2022). Verosuunnittelusta on tehty lukuisia tutkimuksia. Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan verosuunnittelun yhteyttä ja vaikututusta yritysten tuloksenjärjestelyyn. Verosuunnittelu on yrityksen yksi työkaluista suunnitella tilikaudelta maksettavaa veroa lakipykälien sallimissa rajoissa (Warfield & Linsmeier, 1992).

1.1 Keskeiset rajaukset

Verosuunnittelun ja tuloksenjärjestelyn tutkiminen on pohjautunut pitkälti pörssiyhtiöiden tutkimiseen. Pörssiyhtiöistä tarvittava data on helpommin saatavilla kuin pk-yrityksistä. Pörssiyhtiöiden tilinpäätöstiedot ovat kansalle julkisempaa tietoa kuin pk-yrityksien. Pörssiyhtiöiden tutkiminen on mielekkäämpää niiden laajan organisaatorakenteen sekä julkisen intressin takia. Suomalaisista yrityksistä vain 0,2 % on suuria yrityksiä ja loput ovat pk-yrityksiä tai mikroyrityksiä (Suomen yrittäjät 2021). Miksi tutkimukset keskittyvät enemmän pörssiyhtiöihin, jos suomalaisista yrityksistä yli 99 % on pk- tai mikroyrityksiä? Tämän tutkielman tarkoitus on tuoda lisätietoa pk-yrityksien verosuunnittelusta.

Ball ja Shivakumar (2005) tuovat tutkimuksessaan esille osakkeen markkinahinnan sekä muiden informaatioon verrattavien muuttujien puuttumisen oleellisuuden. Verosuunnittelua on yhtä lailla pienemissä yrityksissä, kuin pörssiyhtiöissä. Pörssiyhtiöiden ja pk-yrityksien verosuunnittelukeinot eivät ole täysin samat johtuen niiden omistajarakenteen eroavaisuuksista. Pk-yrityksien verosuunnittelua käsitellään tarkemmin tutkielman teoreettisen viitekehyksen yhteydessä.

1.2 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkielman tavoitteena on syventyä pk-yrityksien keinoihin harjoittaa verosuunnittelua osana tuloksenjärjestelyä. Tutkielman tavoitteena on ymmärtää yrittäjien käyttämiä verosuunnittelukeinoja ja löytää näiden käyttämiselle taustalla vaikuttavia motiiveja. Halutaan siis löytää erilaisia kannustimia verosuunnittelulle pk-yrityksissä ja tuoda esille eri verosuunnittelukeinojen mahdollistamat hyödyt yrittäjille. Tutkimustehtävänä voidaan pitää pk-yrityksien raportoinnin ymmärtämisen edistämistä. Pk-yrittäjille verosuunnittelu ei ole yleisellä tasolla tuttu käsite ja tutkielman tarkoituksena on myös informoida kategoriaan kuuluvia yrittäjiä heidän mahdollisuuksistaan järjestellä tulosta ja suunnitella maksettavaa veroja. Tutkielman ja aiheen ymmärrystä pyritään havainnollistamaan haastattelemalla pk-yrittäjiä. Tutkielman tarkempana tutkimuskysymyksenä on: miten verosuunnittelu ilmenee pk-yrityksien liiketoiminnassa.

Tutkimuskysymyksen saadaan käytännönläheinen käsitys verosuunnittelusta pk-yrityksissä vastaamalla alla oleviin apukysymyksiin. Apukysymyksien avulla saadaan tutkimuskysymykselle laajempaa tulkintaa. Tutkielman apukysymykset määritellään seuraavasti:

- i) Mitä verosuunnittelukeinoja pk-yrityksissä käytetään?
- ii) Mitkä ovat yrityksen motiivit suunnitella omaa verotustaan?
- iii) Miten verosuunnittelu ymmärretään ja käsitellään pk-yrityksissä?

Apukysymyksien avulla pyritään havainnoimaan pk-yrityksien käyttämiä verosuunnittelukeinoja sekä tuomaan esille verosuunnittelun taustalla vaikuttavia motiiveja. Apukysymyksien avulla pyritään saamaan vastaus tutkimuskysymykseen eli ymmärtämään ja havainnollistamaan pk-yrityksien verosuunnittelua osana tuloksenjärjestelyä. Toisin sanoen tutkielmassa analysoidaan haastatteluaineiston avulla pk-yrityksien verosuunnittelutoimintaa. Apukysymyksiin saadaan apua kirjallisuuden ja teoreettisen pohjan avulla. Varsinkin ensimmäiseen apukysymykseen saadaan apua aiemmasta kirjallisuudesta ja teoriasta. Aiemman kirjallisuuden pohjalta esitellään eri

verosuunnittelukeinoja ja niiden vaikutusta tulokseen ja verrataan niitä haastatteluilla kerättyyn aineistoon.

1.3 Keskeiset käsitteet

Verosuunnittelu on yrityksen keino suunnitella maksettavan veron määrää sekä tutkia verotuksellisesti edullisia toimintavaihtoehtoja (Kukkonen & Walden, 2014). Verosuunnittelu toimii työkaluna yrityksen tilinpäätöstä valmistellessa. Kukkonen ja Waldenin (2014) mukaan Suomessa kirjanpito ja verotus on liitettyä toisiinsa monin tavoin, minkä takia verosuunnittelulla ja tilinpäätöksellä on kiinteä yhteys. Verosuunnittelulla pyritään vaikuttamaan maksettavan veron määrään eli verotettavaan tulokseen tai nettovarallisuuden muuttamiseksi halutun kokoiseksi (Kukkonen & Walden, 2014). Verosuunnittelua ilmenee monella eri organisaation tasolla. Tässä tutkielmassa keskitytään verosuunnitteluun tilikauden päätteeksi eli tilinpäätöksen yhteydessä toteutettaviin tilinpäätössiirtoihin.

Scott (2015, 403) määrittää tuloksenjärjestelyn kirjanpidolliseksi keinoksi saavuttaa yrityksen sekä johdon asettamia tuloksellisia tavoitteita. Tuloksenjärjestely on aiheena tutkittu ja käsitteenä tuloksenjärjestely on saanut historian aikana monia erilaisia määritelmiä. Healy & Wahlen (1999, 368) määrittävät tuloksenjärjestelyn johdon keinona antaa vääristynyttä tietoa osakkeenomistajille vallitsevan markkinatilanteen takia. Toisin sanoen yritykset pyrkivät omaan tavoitetulokseensa. Määritelmiä on monia, mutta kaikissa lähteissä tuloksenjärjestely mielletään pääasiassa keinoihin vaikuttaa tulokseen tiedostetusti tilinpäätösvaiheessa.

Tutkielman kohderyhmä eli pk-yritykset määritellään Tilastokeskuksen sivuilla yritykseksi, jossa on vähemmän kuin 250 työntekijää, liikevaihto enintään 50 000 000 € ja taseen loppusumma enintään 43 000 000 €. Käytännössä kaikki muut paitsi suuryritykset voidaan lukea pk-yritykseksi. Pienyrityksen lainsäädännöllinen määritelmä on KPL (kirjanpitolaki) 1:4 § mukaan yritys, jolla ylittyy vain yksi edeltäneellä tilikaudella: henkilöstön keskiarvo 50 henkilöä, liikevaihto 12 000 000 € ja taseen loppusumma 6 000 000 €.

1.4 Tutkimusmetodi

Tutkielma on laadultaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkielman avulla pyritään syventämään aiheen ymmärtämistä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä sen subjektiivisuus eli tutkijan oma näkemys aineistosta. Tutkielma koostuu kahdesta eri osasta: tutkielman teoriaosuudesta ja haastatteluaineistosta. Näiden pohjalta tutkielmassa päästään lopputuloksiin. Havaintojen pohjalta ei voida tehdä yleistyksiä, sillä tutkijan aikaansaamat tulokset ovat riippuvaisia aiemmasta teoriasta sekä tutkijan keräämästä aineistosta ja sen subjektiivisesta tulkinnasta. Creswellin (2014, 4) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulokset voivat vaihdella tutkijan aineistonkeruu- sekä analysointimenetelmän takia, sillä tutkija käyttää subjektiivista päättelyään muodostaessaan tuloksia tutkielmasta. Kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään päädyttiin aiheen vähäisen tutkimusaineiston takia. Verosuunnittelusta ja tuloksenjärjestelystä on erikseen isot määrät aineistoa. Verosuunnittelusta pk-yrityksissä ei niinkään. Tässä tutkielmassa aineisto kerätään haastattelemalla viittä eri pk-yrittäjää puolistrukturoiden teemahaastattelujen avulla. Analyysimenetelmänä käytetään laadullista sisällönanalyysiä.

2 Aiempi tutkimus ja teoreettinen tausta

Verosuunnittelusta ja tuloksenjärjestelystä on tehty paljon aikaisempaa tutkimusta, mutta tutkimukset ovat koskeneet lähinnä pörssiyrityksiä niiden mielekkään tutkittavuuden vuoksi. Verosuunnittelu akateemisissa kirjoituksissa on usein sidottuna tiettyyn ilmiöön kuten tässäkin tutkielmassa tuloksenjärjestelyyn. Luvun tarkoituksena on tuoda esille verosuunnittelun ja tuloksenjärjestelyn keinot pk-yrityksille. Teoreettisen taustan avulla kyetään tukemaan haastateltavien aineistoa ja etsimään yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia.

2.1 Aiempi tutkimus

Suomalaisista teoksista Kukkonen & Walden (2014) tutkielma koskee pk-yrityksen ja erityisesti perheomisteisten yhtiöiden voitonjaon verosuunnittelua. Kukkonen ja Walden (2014) käyvät läpi erilaisia voitonjaon keinoja esimerkiksi verohuojennettu osinko ja palkanmaksun optimointi. Voitonjako on tuloksenjärjestelykeino, mutta verosuunnitteluhyöty on suurempi yrittäjän tuloverotuksessa kuin yrityksen verotuksessa. Ulkomaalaisia verosuunnitteluun ja tuloksenjärjestelyyn liittyviä tutkimuksia löytyi enemmän. Näissä tutkielmissa oli tutkittu molempia ilmiöitä, vaikkakin aina ei pk-yrityksien kontekstissa. Ambarwati (2022) tutki, miten erikokoiset yritykset hyötyvät verosuunnittelusta ja tuloksenjärjestelystä sekä onko verojen siirtely tilikaudelta toiselle tuloksenjärjestelyä. Sihombing, Diah Pa & Gowon (2020) pyrkivät analysoimaan verosuunnittelun ja kannattavuuden vaikutusta tuloksenjärjestelyyn, kun yrityskoko toimii moderoivana muuttujana.

Seuraavat tutkielmat käsittelevät verosuunnittelua enemmän pk-yrityksien näkökulmasta. Weihuan (2011) havaitsi tutkielmansa avulla verosuunnittelun olevan kilpailuetu pk-yrityksille tänä päivänä. Koventunut kilpailu on ajanut yritykset implementoimaan verosuunnittelua osaksi omaa liiketoimintaa. Tällä yritykset pyrkivät pitämään tai parantamaan omaa markkina-asemaansa. Shujun (2022) tutki verosuunnittelun tärkeyttä pk-yrityksien eri kasvuvaiheissa. Näkökulma päivittäisessä liiketoiminnassa auttaa hallitsemaan verotuksellista taakkaa. Dom & Prichard (2022) tutkivat pk-yrityksien verotusta esittäen erilaisia vaihtoehtoja verosuunnittelulle yrityksissä. Tutkielmassa

käytiin myös läpi, mitä eri esteitä pk-yrityksillä on aloittaa verosuunnittelu. Viimeisin tutkielma on tätä tutkielmaa lähimpänä, sillä tutkielmassa tutkitaan erilaisia verosuunnittelukeinoja ja sitä, miten pk-yritykset niitä sisällyttävät liiketoimintaansa.

2.2 Verosuunnittelu

Johdannossa esiteltiin verosuunnittelun olevan keino vaikuttaa yrityksen verotukseen (Kukkonen & Walden, 2014) ja tämän olevan verovelvollisen oikeus, mikäli verosuunnittelulle on aito liiketoiminnallinen syy (Veron kiertämissäännöksen soveltaminen 2022). Verosuunnittelu kytkeytyy vahvasti kirjanpitoon, vaikka ne ovat lähtökohtaisesti itsenäisiä osa-alueita liiketoiminnassa (Leppiniemi & Walden, 2000). Verotuksen ja kirjanpidon suurin yhteys voidaan huomata verojen ilmoitusvelvollisuudessa, missä veroilmoitus tehdään kirjanpidon pohjalta. Kytkökselle on järkevä selitys, sillä verotuksen seuratessa kirjanpitoa, ilmoitusvelvollisuutta on helpompi seurata (Kykkänen & Leppiniemi, 2023, 175).

2.2.1 Verosuunnittelun keinot

Leppiniemen ja Waldenin (2000) mukaan verosuunnittelu ilmenee usein tilinpäätöstilanteen yhteydessä. Tilinpäätössiirtoja ovat poistoero sekä verotusperusteiset varaukset. Kirjanpitovelvollinen voi kirjata suunnitelmapoistoista poikkeavia poistoja verotusperusteisen syyn vuoksi (KPL 5:12 §). Kirjanpitovelvollinen voi tehdä suunnitelmasta poikkeavia poistoja, joilla on vaikutusta yrityksen tulokseen (Ihantola, Kuhanen & Leppänen 2016). Suunnitelmapoistojen ylittävä/alittava osuus kirjataan tilinpäätössiirtojen yhteydessä tasetilille. Suunnitelmapoistojen ylittävä osuus kasvattaa poistoeron määrää taseessa sekä heikentää tuloslaskelmassa esitettyä tulosta. Suunnitelmapoistojen alittava osuus vähentää taseen poistoeron määrää, kuitenkin maksimissaan vain kertyneen poistoeron verran ja kasvattaa tuloslaskelman tulosta (Ihantola, Kuhanen & Leppänen 2016).

Verovelvollinen saa vähentää poistoeron lisäksi verotuksessa hyväksytyjä verotusperusteisia varauksia (KPL 5:15 §). Verotusperusteiset varaukset luetaan myös osaksi tilinpäätössiirtoja. EVL 4 luvussa on mainittu tuloverotuksessa vähennyskelpoisia varauksia, kuten toimintavaraus, hinnanlaskuvaraus ja jälleenhankintavaraus.

Verotusperusteiset varaukset kirjataan tilinpäätössiirtoina tuloslaskelmaan ja taseeseen. Varausten lisääminen pienentää tulosta ja varausten pienentäminen kasvattaa tulosta. Poistoeron muutoksen ja verotusperusteisten tilinpäätössiirtojen avulla yritys kykenee suunnittelemaan omaa tulostaan.

2.2.2 Verosuunnittelun eri tasot

Yritysten verosuunnitteluun liitetään vahvasti neljä eri käsitettä verosuunnittelun aggressiivisuuden mukaan: verosuunnittelu, aggressiivinen verosuunnittelu, veron kiertäminen ja veropetos. Verosuunnittelulla tarkoitetaan oikeushenkilön lain sallimia keinoja suunnitella omaa verotustaan. Aggressiiviseksi verosuunnitteluksi määritellään verosuunnittelu, joka sijoittuu aggressiivisuudeltaan lain salliman verosuunnittelun ja veron kiertämisen väliin. Aggressiivisella verosuunnittelulla pyritään hyödyntämään eri maiden verojärjestelmien muotoseikkoja tai niiden eroja. (Heikkilä, Hyvönen & Nykänen, 2021). Laki verojenmenettelyn 28§:n mukaan veron kiertämiseksi määritellään tilanne, missä verovelvollisen tarkoituksena on vapautua suoritettavasta verosta suoritettavilla toimilla. Veropetos on puolestaan tahallista veron kiertämistä ja siitä rangaistaan rikoslain sanktioiden mukaan (Laki verojenmenettelystä 86§). Tässä tutkielmassa keskitytään yritysten verosuunnitteluun lain sallimien rajojen puitteissa.

Leppiniemen ja Waldenin (2000) mukaan verosuunnittelu voidaan jakaa kolmeen eri organisaation tasoon: strateginen, taktinen sekä operatiivinen taso. Verosuunnittelun tasojen välinen raja on todella pieni, sillä toimenpiteet ovat kytköksissä toisiinsa. Verosuunnittelun eri tasojen yhteinen tarkoitus on ohjata yritystä sen lyhyen sekä pitkän aikavälin tavoitteisiin (Leppiniemi & Walden, 2000). Strateginen verosuunnittelu pyrkii määrittämään pidemmän aikavälin suuntaviivoja yritykselle. Strategisia valintoja on suhteellisen vaikea peruuttaa esimerkiksi yrityksen yhtiömuoto tai toimiala. Yritystä perustaessa on mietittävä, mihin veroihin pyritään vaikuttamaan yhtiömuodon valitsemisella. Yhtiömuoto vaikuttaa omistajien voitonjakoon sekä tuloverotukseen (Leppiniemi & Walden, 2000). Yhtiömuodon valinnalla lukitaan mahdolliset verosuunnittelun keinot tulevaisuudessa, joten yhtiömuodon valinta on ensimmäinen strateginen verosuunnittelun keino.

Taktisen verosuunnittelun tarkoituksena on tuottaa verosuunnittelun keinoja, joilla päästään strategisten suuntaviivojen mukaiseen verosuunnitteluun. Taktinen verosuunnittelu on yleensä liitettyä yrityksen omistajien voitonjakoon tai yrityksen tuloverotukseen. Erilaisia taktisia päätöksiä ovat työsuhteen muoto, osingonjakotavoitteet sekä tulon jakautuminen pääoma- ja ansiotuloksi. Omistajien voitonjakoon liittyviä keinoja ovat osingonjako sekä maksettavan palkan suhteuttaminen. Yritys voi tavoitella tiettyä tavoitetulosta, jotta omistajille pystytään maksamaan verotehokasta osinkoa. Pääoma- ja ansiotulojen tasapainottaminen tuo yrittäjälle verotuksellisia helpotuksia, jos suunnittelu on tehty tehokkaalla tavalla. Omistaja voi esimerkiksi saada henkilökohtaisista sijoituksista suuria pääomatuloja, jolloin omistajan on mielekästä nostaa ansiotuloja, kunnes prosentti nousee pääomatuloverotuksen tasolle. (Leppiniemi & Walden, 2000).

Operatiivinen verosuunnittelu on strategisen ja taktisen verosuunnittelun tavoitteiden ja keinojen toteuttamista päivittäisessä liiketoiminnassa. Operatiivisessa verosuunnittelussa verotusta huomioidaan ja seurataan jatkuvasti. Operatiiviseen verosuunnitteluun liittyy lainsäädännöllisten velvoitteiden hoitaminen sekä tietoisuus lainsäädännöllisistä muutoksista liiketoiminta-alalla ja verotuksessa yleisesti. Verotuslainsäädännön muuttuminen on tavallista, joten henkilökunnalla tulisi olla tarvittava koulutus jatkuvasti muuttuvaan lainsäädäntöön (Leppiniemi & Walden, 2000). Operatiivinen verosuunnittelu toimii pohjana verosuunnittelun onnistumiselle. Verosuunnittelun tärkeys korostuu pk-yrityksissä, joissa johtoportaalla on yleensä heikompi käsitys verotuksessa tapahtuvista muutoksista. Verotuksen tuntemuksella vältetään ylimääräisiltä veroseuraamuksilta, jotka liittyvät yhtiön sekä omistajien verotukseen.

2.3 Tuloksenjärjestely

Aiemmin johdannossa esitelty tuloksenjärjestely määritellään kirjanpitovelvollisen keinoksi saavuttaa haluttu tuloksellinen taso (Scott 2015, 403). Tuloksenjärjestely on saanut historian aikana monta erilaista määritelmää, mutta yhteisenä tekijänä esille nousee tiedostettu valinta vaikuttaa yrityksen tulokseen tilinpäätösvaiheessa. Tuloksenjärjestely jaetaan perinteisesti kahteen osaan: kirjanpitoon liitetty tuloksenjärjestely sekä realistiseen tuloksenjärjestelyyn (Gul, Leung & Srinidhi, 2003). Tässä tutkielmassa keskitytään enemmän kirjanpitoon liittyvään tuloksenjärjestelyyn.

Scott (2015) mukaan yrityksen heikko tuloksetekokyky ei katoa tuloksenjärjestelyllä eikä ongelmia kyetä siirtämään loputtomiin. Kirjanpidollinen tuloksenjärjestely kohdistuu usein jaksotuksiin. Jaksotuksien avulla yritys kykenee siirtämään kuluja tilikausilta toisille. Kulut eivät katoa, vaan siirtyvät seuraavalle tilikaudelle (Scott, 2015, 446).

2.3.1 Tavoitetulos ja nettovarallisuus

Nettovarallisuudella tarkoitetaan yrityksen varallisuutta, mistä on vähennetty velat (Leppiniemi & Walden, 2000). Nettovarallisuuden kasvattaminen tapahtuu kasvattamalla yrityksen varoja. Yrityksen varat kasvavat esimerkiksi ostetun rakennuksen tai muun omaisuuden hankinnan yhteydessä. Nettovarallisuus kasvaa tai laskee yrityksen siirtäessä tilikauden voiton(tappion) taseen omaan pääomaan. Tavoitetuloksella ja nettovarallisuudella on tiivis yhteys, sillä tilikauden tuloksen muutoksella on suora vaikutus yrityksen nettovarallisuuteen (Leppiniemi & Walden, 2000). Tavoitetuloksen ja nettovarallisuuden tavoitteet on määritettävä ennakkoon esimerkiksi nettovarallisuuden kasvattaminen mahdollistaa yrittäjälle enemmän verohuojennettua osinkoa. Leppiniemen ja Waldenin (2000) mukaan osingon jäädessä alle 8 % omistamien osakkeiden matemaattisesta arvosta sekä osingon ollessa alle 150 000 €, omistaja saa osinkonsa 75 % verovapaasti. Etu on osakkaalle huomattava, mutta suuren ja halvan osingon jakaminen ei ole aina yritykselle paras vaihtoehto. Yates (2016) mukaan tuloksenjärjestely vaikuttaa koko yrityksen resurssien allokointiin. Yritykset pystyvät reagoimaan erilaisiin tuloksiin ja niiden vaikutuksiin, mikäli yrityksessä on tehty tarkat verostrategian suuntaviivat. Tällöin yrityksessä tapahtuvat nettovarallisuuden maksimointi ei pääse yllättämään ja aiheuttaman vahinkoa yritykselle.

2.3.2 Agenttiteoria

Tuloksenjärjestelykeinojen ongelmana on johdon antama vääränlainen kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta (Healy & Wahlen, 1999, 368). Tätä ongelmaa kutsutaan päämies-agentti-teoriaksi. Päämies-agenttisuhte on tilanne, missä yksi tai useampi henkilö (päämies) valtuuttaa toisen henkilön (agentti) hoitamaan tehtävää hänen puolestaan (Jensen & Meckling, 1976, 308). Päämies-agenttiteorian yleisin ilmenemismuoto on yrityksen omistajien ja johdon välillä. Suhteessa omistaja (päämies)

valtuuttaa johdon (agentin) hoitamaan yrityksen päivittäistä toimintaa. Eisenhardtin (1989, 58) mukaan agenttiteoriassa pyritään ratkaisemaan tavoitteiden eroavaisuuksia ja riskin jakamista. Agentilla on matalampi kynnyks ottaa riskejä yritystoiminnassa kuin päämiehen eli omistajan. Agenttiongelman muodostavat siis päämiehen ja agentin välinen tavoitteiden eroavaisuus sekä päämiehen epävarmuus siitä, mitä palkattu agentti tosiasiaassa tekee (Eisenhardt, 1989, 58).

Tutkielman kohteena olevat yritykset ovat pk-yrityksiä, missä agenttiongelman ilmeneminen ei ole niin yleistä kuin pörssiyritysten toiminnassa. Pk-yrityksillä omistajataho ja johto koostuvat samoista henkilöistä. Suuryhtiöissä agenttiongelmia hallitaan johdon palkitsemismalleilla, jolloin johdon motiivit liiketoiminnassa yhtyvät omistajaportaan kanssa. Eisenhardtin (1989, 58) mukaan sidosryhmien suosimat riskipreferenssit vaikuttavat taloudellisesti yrityksen toimintaan. Palkitsemismallilla pyritään pääsemään kyseisestä riskistä eroon. Agenttiongelmia ilmenee muidenkin sidosryhmien välillä esimerkiksi velallisen ja velkojan välillä. Tällöin velkoja on päämies ja velallinen agentti.

2.4 Yhteenveto teoreettisesta taustasta

Leppiniemen ja Waldenin (2000) mukaan tilinpäätöksen tarkoitus on antaa informaatiota tilinpäätöspäivänä kuluneesta tilikaudesta sekä tuloksen muodostumisesta. Yhtiöllä on tilinpäätöspäivältä tase- ja tuloslaskelmaraportti, mitkä selittävät yhtiön taloudellista tilannetta. Yrityksellä on entuudestaan laadittuna verotusstrategian suuntaviivat eli mitä verosuunnittelukeinoja halutaan hyödyntää ja miten. Yhtiö alkaa muokkaamaan omaa tilinpäätösdataa haluttuun suuntaan. Täytyy muistaa, että verottajan lausunnon mukaan verovelvollisella on oikeus suunnitella maksettavia verojansa lainsäädännön puitteissa. Tilinpäätössiirtoja tehdessä yritys aloittaa tekemällä suoritusperusteiset kirjaukset eli katsotaan myyntisaamisten ja ostovelkojen tilanne, jolloin kulut saadaan kohdistettua oikealle tilikaudelle. Tämän jälkeen tilinpäätössiirroilla esimerkiksi poistoeron muutoksella pienennetään tai kasvatetaan tilikauden tulosta.

Suomessa verotus ja kirjanpito kytkeytyvät toisiinsa monin tavoin ja tästä syystä tilinpäätössuunnittelu liitetään verosuunnitteluun (Leppiniemi & Walden, 2000).

Tilinpäätöksen ja verotuksen suunnittelu ovat osa isompaa kokonaisuutta nimeltä yrityssuunnittelu. Hyvä esimerkki on verosuunnittelun ja tuloksenjärjestelyn yhteneväisyys. Tuloksenjärjestely mielletään kulujen jaksottamiseksi ja verosuunnittelu verotuksen optimoimiseksi yrityksen nykyiseen tilanteeseen. Tutkielmassa käsitellään verosuunnittelukeinojen käyttämistä osana tuloksenjärjestelyä pk-yrityksissä. Pörssiyhtiöillä ja pk-yrityksillä on yhtenevät oikeudet harjoittaa verosuunnittelua ja tuloksenjärjestelyä. Pk-yrityksien mahdollisuudet ovat laajemmat kuin pörssiyhtiöillä niiden kevyen omistarakenteen takia. Pk-yrityksien päätöksenteko verosuunnittelussa on sujuvampaa ja joustavampaa, sillä pk-yrityksien johto on yleensä sama henkilö kuin omistaja. Yrityksen motiivit tehdä verosuunnittelua pohjautuvat omistajien näkökulmaan yrityksen tarkoituksesta. Tutkielman kohteena olevat pk-yritykset ovat mielekkäitä tutkimuskohteita motivaattorien eroavaisuuksien takia.

3 Tutkimusmenetelmä

Tässä tutkielman luvussa käydään läpi, mistä ja miten tutkielman aineisto kerätään. Alaluvuissa käydään läpi aineistonkeruumenetelmä ja sen analysointi laadullisena sisällönanalyysinä. Alaluvuissa kerrotaan haastatteluaineiston rakentumisesta ja sen analysoinnista sisällönanalyysinä.

3.1 Haastatteluaineisto

Tutkielman haastatteluaineisto kerättiin viideltä pk-yrityksessä toimivalta henkilöltä. Haastateltavat toimivat aktiivisesti yrityksissään yrittäjinä tai muuten johtotason tehtävässä. Haastateltavat yritykset ovat tase- sekä tuloslaskelmaltaan KPL 1:4 § pienyrityksen määritelmän kokoisia eli henkilöstön määrä tilikauden aikana on ollut keskimäärin alle 50, tasearvo enintään 6 000 000 € ja liikevaihto 12 000 000 €. Haastateltavat työskentelevät yrityksissä, joiden tasearvo on pääosin satoja tuhansia. Suurempien pk-yrityksien johtajat eivät vastanneet haastattelupyyntöihin. Haastateltavat valikoituivat haastateltavaksi työtehtävänsä tai toimintansa vuoksi pk-yrityksessä. Haastatteluun valikoitui neljä osakeyhtiössä työskentelevää henkilöä ja yksi toiminimiyrittäjä. Haastateltavien valintaan vaikutti kohdeyrityksen tasearvo ja yrityksen tutkittavuuden mielekkyys.

Asiantuntijahaastattelussa ensisijainen kiinnostus on haastateltavan subjektiivisessa tiedossa ja tutkittavan subjektiivisessa näkemyksessä tutkittavaa ilmiötä kohtaan (Ruusuvuori, 2019, 373). On syytä huomata, että haastateltavat saattavat jättää asioita mainitsematta suojatakseen liikesalaisuuksiaan ja asiakastietojaan välttyäkseen julkisen vallan huomiolta (Ruusuvuori, 2019). Haastatteluissa keskustelu pidettiin yleisellä tasolla ja yrityksen tarkempiin numeroihin ei kajottu syvemmälle peruslukuja lukuun ottamatta.

Tutkielman edetessä haastateltaviin ja heidän tietoonsa viitataan tunnisteilla H1, H2, H3, H4 ja H5. Kaikki tutkielman haastateltavat anonymisoitiin, vaikka haastateltavat eivät erikseen sitä edellyttäneet. Koskinen (2005, 289) tuo esille tutkimuksen kohdehenkilöiden anonymiteetin tärkeyden liiketaloudellisessa tutkimuksessa.

Liiketaloudelliseen alaan liittyy liikesalaisuuksia ja muita arkaluontoisia tietoja, joita haastateltavat eivät välttämättä halua tuoda julki.

Seuraavassa lyhyt kuvaus tutkielman haastateltavista henkilöistä ja heidän edustamistaan yrityksistä.

- H1 Nahkateollisuuden perheyrityksessä talouspuolta hoitava henkilö. Yritys on ollut vuosikymmeniä pystyssä. Yrityksen tasearvo on noin 400 000 €.
- H2 Kiinteistöhuollon yrittäjä. Yrityksellä on monia työntekijöitä ja yrityksen tasearvo noin 200 000 €.
- H3 Opiskelija ja toiminimi yrittäjä.
- H4 Sarjayrittäjä eri liiketoiminta-aloilla. Tasearvoltaan yritykset ovat satoja tuhansia euroja per yritys.
- H5 Ohjelmistoalan yrittäjä. Yritys on tasearvoltaan noin 200 000 €.

Tutkielman haastateltavat tavoitettiin tutkijan verkoston avulla. Haastatteluaineisto kerättiin marraskuun 2023 aikana ja haastattelut kestivät 40 minuutista 75 minuuttiin. Haastatteluista neljä pidettiin livehaastatteluna Helsingissä tai Tampereella ja yksi verkkoyhteyksien välityksellä. Kaikista haastatteluista tehtiin muistiinpanot ja muistiinpanot hävitetään tutkielman valmistuttua.

Haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja (Puusa & Juuti, 2020, 112). Teemahaastattelujen runko muodostui apukysymyksien ympärille eli haluttiin löytää erilaisia hyödynnettyjä keinoja, motiiveja verosuunnittelulle ja haastateltavien omaa suhtautumista verosuunnitteluun. Tarkempi haastattelurunko on liitteenä (Liite 1) tutkielman lopussa.

Haastattelujen pohjalta ei voida tehdä kattavaa sekä yleistävää analyysiä Suomen pk-yrityksien verosuunnittelusta ja tuloksenjärjestelystä. Haastateltavat jakoivat omia tietojansa omasta halukkuudestaan, ja informanttien suuri tietomäärä vaikuttaa tutkielman monipuolisuuteen. Informanttien halukkuus jakaa tietoa laajensi jotkin haastattelut muistuttamaan enemmänkin avointa haastattelua (Puusa & Juuti, 2020, 114). Haastatteluiden kulkuun vaikuttivat haastateltavien eriävät taustat ja toimenkuvat

yrietyksessä. Haastatteluista H3 keskittyi enemmän henkilöverotuksen puoleen ja sen optimointiin. Muiden haastattelujen pääpainona oli verosuunnittelu ja tuloksenjärjestely yrityksen näkökulmasta.

Laadulliseen tutkimukseen vaikuttaa myös tutkittavan subjektiivinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä (Hirsijärvi & Hurme, 2021, 18). Tässä tutkielmassa haastateltavat olivat tietoisia tutkijan aktiivisesta toiminnasta verosuunnitteluun liittyvällä alalla. Haastateltavalla henkilöllä H4 on myös liikesuhde tutkielman tekijään. Ennakkotiedot tutkielman tekijän ja haastateltavien välillä sujuvoitti haastattelun kulkua eikä haastattelussa esiintyviä ristiriitoja esimerkiksi tiedon jakamisesta ollut. Haastatteluiden ilmapiiri oli oletettua avoimempi ja haastateltavat olivat aktiivisia keskustelussa. Tutkielman tekijän työkokemus mahdollisti haastatteluissa syventävää otetta teoriapohjan lisäksi. Haastatteluissa päästiin luomaan tila, missä haastateltava ja tutkielman tekijä puhuivat samaa kieltä (Puusa & Juuti, 2020, 113).

3.2 Laadullinen tutkimus

Tutkielmassa käytetään laadullista tutkimusmenetelmää haastatteluaineiston analysoimisessa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Laadullinen tutkimus tunnetaan suomen kielessä paremmin nimellä kvalitatiivinen tutkimus. Määrällinen ja laadullinen tutkimus nähdään yleensä vastakkaisina tutkimusmenetelminä, vaikka ne voivat olla usein toisiaan täydentäviä menetelmiä. Määrällinen tutkimus on tutkimusmenetelmänä pääsääntöisesti suurten datamassojen käsittelyssä parempi. Määrällisen tutkimuksen avulla suuresta määrää numeerista dataa voidaan tehdä johtopäätöksiä. Laadullinen tutkimus soveltuu paremmin tutkimuskohteeseen, missä analysoidaan tekstimuotoista dataa. Laadullinen tutkimusmenetelmä on keino syventyä aineiston merkitykseen ja yksityiskohtiin, mitä tässäkin tutkimuksessa tavoitellaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 72-74).

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, haastattelu tai dokumenteista kerätty data (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 83). Tässä tutkielmassa aineisto kerätään yksityisesti tehdyistä asiantuntijahaastatteluista. Laadullisessa tutkimuksessa tyypillistä on erilaiset päättelytavat. Laadullisen tutkimuksen päättelytavat ovat deduktiivinen eli teoriasta pohjautuva päättely,

induktiivinen eli aineistolähtöinen päättely sekä abduktiivinen eli deduktiivisen ja induktiivisen päättelytavan välimuoto.

Tutkielmassa päädyttiin sulkemaan deduktiivinen päättely pois, sillä tutkielmassa ei ole yhtä ja ainoaa teoreettista taustaa, mihin tutkielma pohjautuisi. Induktiivinen päättely suljettiin myös pois, sillä tutkijan on vaikea tehdä aineistosta poimintoja, mikäli taustalla ei ohjaa jokin selkeä teoria tai ennako-oletus aineistosta. Tutkijan ajatuksia ohjaa taustalla välttämättä jotkin vaikuttavat tekijät (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämän tutkielman kannalta mielekkäimmäksi päättelyksi valitut abduktiivinen päättely. Abduktiiviselle päättelylle ominaista on olla induktiivisen ja deduktiivisen päättelyn välimuoto tai yhdistelmä. Abduktiivisessa päättelyssä johtopäätökset eivät synny pelkästään uusien havaintojen avulla, vaan taustalla on jokin johtolanka, mikä ohjaa teorian muodostusta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 110).

Tutkimus on luonteeltaan deskriptiivinen tutkimus. Analyysin tarkoitus on kuvailla ja tulkita pk-yrityksien verosuunnittelua päivittäisessä toiminnassa. Aineistosta etsitään yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia peilaten niitä teoriapohjaan (Koskinen, 2005). Teemahaastatteluja hyödyntävälle tutkimukselle on tyypillistä haastateltavien subjektiivisen näkemyksen tutkiminen (Puusa & Juuti, 2020).

3.3 Laadullinen sisällönanalyysi

Tarkemmaksi tutkielman analyysimenetelmäksi valikoitui laadullinen sisällönanalyysi. Laadullinen sisällönanalyysi aloitetaan muodostamalla tutkimuskysymys eli tutkittava ilmiö (Schreier, 2012). Tutkimusmenetelmässä seuraava vaihe on etsiä aineisto, jonka sisältö halutaan tutkia ja analysoida. Schreierin (2012, 2) mukaan laadullinen sisällönanalyysi sopii tekstiaineiston tutkimiseen ja analysointiin. Analyysimenetelmä sopii myös aineiston tulkintaan ja merkityksen etsimiseen aineistosta.

Kun tutkimuksen kannalta on löydetty sopiva aineisto, luodaan analysoinnille koodausrunko. Koodausrunko auttaa analyysin suorittamista tutkimuksen aineistosta. Koodausrungon avulla aineisto luokitellaan pää- ja alakategorioihin. Tämän tutkimuksen kannalta pääkategorioita ovat verosuunnittelu ja tuloksenjärjestely. Alakategorioita ovat

henkilöiden oma osaaminen ja agenttiteoria. Aineiston jaottelu kategorioihin auttaa tutkittavan aineiston hallinnassa, koska tiedon vertailu helpottuu (Schreier, 2012, 58-59). Aineiston jaottelun jälkeen seuraavana vuorossa on segmentointi, jossa aineisto luokitellaan osiin, ja muodostuu koodausyksiköitä. Koodausyksikkö voi olla esimerkiksi virke tai aihe. Segmentointi auttaa selkeyttämään tutkimuksen tarkoitusta ja materiaalia tarkemmin sekä huomioidaan kaikki aineisto, joka lisää metodin luotettavuutta (Schreier, 2012, 126). Tässä tutkielmassa aineisto segmentoidaan teemoittain, jolloin eri haastatteluja kyetään vertailemaan keskenään ja luomaan yhtenevät johtopäätökset. Tutkielmassa segmentit jaoteltiin koodausrunгон mukaan ylä- ja alakategorioihin. Tutkielmassa muodostui neljä eri segmenttiä: tuloksenjärjestely, verosuunnittelu, haastateltavien oma näkemys sekä osaaminen ja agenttiteoria. Haastattelut pidettiin puolistrukturoituina haastatteluina, ja segmentoinnin avulla pyrittiin erottamaan haastattelu selkeästi omiin teemoihin. Haastattelujen aikana haastateltavat puhuivat teemoista päällekkäin ja segmentoinnin avulla kyettiin jakamaan haastattelun koodausyksiköt niiden segmentille.

Segmentoinnin jälkeen laadullisessa sisällönanalyysissä testataan koodausrunгон toimivuutta. Testauksessa pyritään sijoittamaan segmenttejä aikaisemman luokiteltuihin kategorioihin ja tehdä tarvittavia muutoksia luokkiin (Schreier, 2012, 146). Tehtyjen muokkauksien jälkeen voidaan aloittaa varsinaisen analyysin tekeminen, jossa aineistoa luokitellaan koodausrunгон eri luokkiin. Tässä vaiheessa koodausrunko tulee olla testattu esimerkiksi toisen henkilön toimesta ja koodausrunghosta on oltava viimeisin versio (Schreier, 2012, 194).

Viimeisenä vaiheena laadullisessa sisällönanalyysissä on tehtyjen havaintojen tulkinta sekä saatetaan aineistosta johdetut tulokset esitettävään muotoon. Tulokset voidaan esittää teemoittain tai tapauksittain. Tämän tutkimuksen tulokset tullaan esittämään teemoittain, joissa verrataan eri tapauksien huomioita/toimintatapoja. Yksilöiden väliset erot eivät ole suuret aineistossa, joten on mielekkäämpää tehdä analyysi teemoittain. Mikäli tutkittavien yksilöiden väliset erot olisivat merkittävät, olisi tapauksittain tuloksien jako mielekkäämpi (Schreier, 2012, 222).

4 Tulokset

Tässä kappaleessa esitellään haastatteluaineiston avulla tehdyt tutkielman tulokset. Alkuun käydään läpi haastateltavien henkilökohtaista tietämystä ja käsitystä verosuunnittelusta. Tämän jälkeen käydään läpi yritysten verosuunnittelua sekä tuloksenjärjestelyä ja motiiveja edellä mainittujen harjoittamiselle. Tuloksien lopussa avataan erilaisia verosuunnittelun keinoja, joita yrittäjät voisivat lisäksi implementoida omaan liiketoimintaansa jo olemassa olevan verosuunnittelun lisäksi.

4.1 Haastateltavien tietämys ja suhtautuminen

Tutkielman kolmantena apukysymyksenä oli yritysten suhtautuminen sekä ymmärrys verosuunnittelusta. Haastattelujen aikana ilmeni haastateltavien syventävän tiedon puutteellisuus. Ymmärretään, mitä poistoero ja varaukset tarkoittavat, mutta niiden vaikutuksesta yrityksen taseeseen ja tuloslaskelmaan ei sisäistetä. H1, H4 ja H5 on taustallaan kauppatieteiden maisterin tutkinto tai siihen johtava koulutus käynnissä. Edellä mainittujen henkilöiden mukaan verosuunnittelun ymmärtäminen ja vaikutus tuloksenjärjestelyyn tulisi olla yrittäjien tiedossa. H2 ja H3 mukaan on olemassa tilitoimistoja, jotka hoitavat verosuunnittelun kirjaamisen ja yrittäjän on oltava niistä ainoastaan tietoinen teorian tasolla.

Kaikkien haastateltavien mukaan yrityksissä on tehty verosuunnittelun kirjauksia edellisillä tilikausilla. Haastateltavia ei olisi valittu tutkielmaan haastateltavaksi, mikäli yrityksessä ei tiedettäisi verosuunnittelusta. Haastateltavien suhtautuminen verosuunnitteluun oli yhteneväisesti positiivinen. Yritysten mahdollisuuksia harjoittaa verosuunnittelua rajoittavat tilikauden tulos ja vapaa liikkumavara yrityksen tuloksessa (H4). Yrityksessä halutaan maksimoida verohyöty suurien veronmaksujen takia (H1). Yritysten verotus nähdään maltillisena, mutta yrittäjän sivukulut rasittavat verojen kanssa yritystä merkittäväällä tavalla (H2).

H2 ja H5 ovat olleet töissä eri aloilla eri pk-yrityksissä ennen oman yrityksensä perustamista. Yrityksen omistajien mielestä verosuunnittelu ei ole heidän vastuulla

eivätkä he halua kuluttaa omia resursseja sen suunnitteluun. Työskentelemässäni pk-yrityksessä tilitoimisto hoiti kaiken taloushallintoon liitettävän ja pk-yrittäjä allekirjoitti paperit sen pidempää perehtymistä tekemättä (H2). H2 mukaan yrityksen omistaja toimi päivittäisessä liiketoiminnassa enemmän, kuin hallinnollisen työn parissa. H5 mukaan hänen entinen työnantajansa oli kiinnostunut verosuunnittelusta ja sen tuomista mahdollisuuksista yrityksille.

Kahden henkilön näkemys ei tuo kattavaa analyysia suhtautumisesta yleisellä tasolla. Huomioitava asia on toimialojen myönteisyys verosuunnittelua kohtaan. H2 oli työskennellyt urheiluliikkeessä ja H5 pienessä tilitoimistossa. Kirjanpitoimisto toimii taloushallintoalalla, joten verosuunnittelusta kiinnostuminen ja varsinaisen verosuunnittelun tekeminen on luonnollista. Urheiluliikkeen omistajalle ei ole luonnollista oman taustan tai liiketoiminnan kautta kiinnostua verosuunnittelusta (H2). Usein pk-yritykset palkkaavat tilitoimiston hoitamaan taloushallintoon liittyvät palvelut mukaan lukien verosuunnittelun. Näin yrittäjät pystyvät keskittymään varsinaisen liiketoiminnan harjoittamiseen ja jättämään taloushallinnolliset asiat asiantuntijoiden hoidettavaksi.

4.2 Verosuunnittelu ja tuloksenjärjestely

Yrityksen taloudellinen tilanne tulee olla vakaa, jotta yrityksessä pystytään harjoittamaan verosuunnittelua (Leppiniemi & Walden, 2000). Yrityksen pitkäjänteisyys ja sen tuloksentelekyky oli edellä mainittujen valintakriteereiden lisäksi tutkittavuuden mukavuuden kannalta tärkeä asia. Haastateltavilta varmistettiin ennen haastattelun sopimista, hyödynnetäänkö yrityksessä verosuunnittelun keinoja.

4.2.1 Yrityksien taloudellinen tila

Yhden haastateltavan mukaan liiketoiminta on ollut tappiollista kolme edellistä tilikautta. Tähän vaikuttanut tekijä oli koronaviruksen tuomat rajoitteet rajojen ylittävistä kaupoista. Yritys toimii nahkateollisuusalalla ja tuotteiden heikkenevä saatavuus on vaikeuttanut yritystoimintaa (H1). Yritys valikoitui kuitenkin tutkittavaksi, sillä yritys on toiminut liiketoiminta-alallaan kymmeniä vuosia. H1 mukaan paremmat ajat ovat tulossa isojen toimijoiden poistuessa alalta. H1 antoi tutkijan päästä käsiksi aikaisempien vuosien

tuloslaskelmaan sekä taseeseen ja taloudelliset luvut näyttivät olevan noususuunnassa, vaikka tulos olikin tappiollinen. Muiden haastateltavien yritysten tulokset olivat voitollisia ja yrityksillä oli varaa harjoittaa tuloksenjärjestelyä.

Haastateltavien ura yrityksissä on ollut vähintään kaksi vuotta. Yritykset eivät työllistä yli kymmentä henkilöä, mutta monen yrityksen tase on iso ja tutkielman kannalta mielekäs. Haastateltavat henkilöt sanoivat taloushallinnon olevan pääsääntöisesti kevyttä eikä ole ollut tarvetta ulkoistaa taloushallinnon ylläpitoa. Kirjanpitoa tehdessä oppii uutta ja yrityksen taloudellisesta tilasta saa uudenlaisen käsityksen taloudellisia lukuja katsoessa (H1 & H5).

4.2.2 Yritysten käyttämät verosuunnittelukeinot

KPL 5:12 §:n mukaan kirjanpitovelvollinen voi tehdä suunnitelmapoistoista poikkeavia poistoja verotusperusteisen syyn vuoksi. Kirjaus tehdään poistoeron kasvattamisella, jolloin poistoeron muutos vaikuttaa pienentämällä tulosta. Poistoja kirjataan pysyvästä omaisuudesta esimerkiksi koneista ja kalustoista. Tutkielman yritysten taseiden suuruus johtui rakennuksien tai koneiden ja kaluston omistamisesta. Näistä omaisuusluokista voi tehdä EVL mukaisen maksimipoiston. Rakennuksen käyttötarkoituksen mukaan poiston suuruus voi olla 4 % tai 7 %, koneiden ja kaluston osalta maksimipoisto menojäännöksestä on 25 %. Poistoero oli eniten käytetty verosuunnittelun keino haastateltavien joukossa.

H5 mukaan heidän yrityksessään käytetään poistoeroa, mutta on törmännyt pienyrittäjiin tilitoimistotyönsä kautta, jotka kirjaavat suunnitelmapoistona EVL sallimat maksimipoistot käyttämättä poistoeroa. Molemmilla tavoilla on sama tulosvaikutus ja monesti pk-yritysten poistettava omaisuus on yksinkertaisempaa kirjata aina EVL maksimipoiston mukaan. Yritysten varallisuuden kasvaessa poistoeron käyttäminen hyödyttää yritystä sen mahdollistaman verosuunnittelun kautta. Yritys voi pyrkiä kasvattamaan tulostaan purkamalla kertynyttä poistoeroa, jolloin tulos kasvaa. Yrityksille ei jää kyseistä mahdollisuutta, mikäli kaikki poistot kirjataan EVL maksimipoiston mukaan suunnitelmapoistona (H4).

KPL 5:15 §: mukaan poistoeron lisäksi verotuksessa vähennyskelpoisia kuluja ovat tuloverotuksessa hyväksyttäviä verotusperusteisia varauksia. EVL 4 luvun mukaan verotusperusteisia varauksia on esimerkiksi jälleenhankintavaraus, toimintavaraus ja hinnanlaskuvaraus. Tutkielman tuloksissa saatiin eroavaisuuksia varauksien kannalta. Haastatteluissa huomattiin, että varaukset eivät olleet samalla tavalla haastateltavien tiedossa, kuin poistoero.

H1 ja H4 olivat tietoisia omassa yrityksessä käytetyistä jälleenhankintavarauksista ja ymmärsivät niiden kirjanpidollisen vaikutuksen. H4 oli käyttänyt eräässä yrityksessään jälleenhankintavarauksen purkamisessa epäsuoraa tuloutusta eli varaus on purkautunut poistoeron kautta tulokseen. Yrityksessä on mahdollista käyttää hinnanlaskuvarausta tilinpäätöstilanteessa, mikäli myyntisaatava on avoimena ja kaupassa käytetty valuutta on eri kuin liiketoiminnan alueella käytettävä valuutta (Ihantola & Leppänen, 2023). Tällä on ennakoiva vaikutus tulokseen tulevasta tappiosta (H1). H1 oli ainoa, jonka yrityksessä on käytetty hinnanlaskuvarausta.

Toimintavaraus on yksi verotusperusteisista varauksista, joka on käytössä ainoastaan henkilöyhtiöillä kuten toiminimi, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. EVL 46 §:n mukaan henkilöyhtiö voi tehdä toimintavarauksen. Verovuoden ja aikaisemmin tehdyn toimintavarauksen määrä ei saa ylittää yli 30 % verovuoden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista (Ihantola & Leppänen, 2023). Toimintavarauksessa henkilöyhtiö kykenee pidättämään voitostaan osan varauksena seuraavien vuosien heikon tuloksen varalta (H3). H3 on tehnyt tuloksestaan toimintavarausta maksettujen ennakonpidätysalaisten palkojen mukaan. Muiden haastateltavien (H2 ja H5) osalta varauksia ei olla tarvittu, ja käsitteenä varaukset olivat heille epäselviä.

4.2.3 Muita tuloksenjärjestelykeinoja

Tuloksenjärjestelyllä voidaan tarkoittaa erilaisia keinoja vaikuttaa yrityksen raportoitavaan tulokseen (Scott, 2015). Tämän tutkielman kannalta tuloksenjärjestelyyn luetaan kaikki muut tuloksenjärjestelykeinot paitsi verosuunnittelun poistoero ja verotusperusteiset varaukset. Perinteinen tuloksenjärjestelykeino pk-yrityksissä liitetään

voitonjaon verosuunnitteluun. Voitonjaolla tarkoitetaan yrityksen keinoa jakaa tilikauden voittoa verojen jälkeen (Kukkonen & Walden, 2014).

Haastatteluihin otettiin yksi henkilöyhtiömuotoinen yhtiö (H3), jotta voitonjaon erilaisuudesta eri yhtiömuotojen välillä saadaan aineistoa. Henkilöyhtiössä yrittäjän verotettava tulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloihin. Yrityksen nettovarallisuudesta laskettuna 20 % menee yrittäjän pääomatuloon ja loput tilikauden tuloksesta ansiotuloverotukseen (Leppiniemi & Walden, 2000). Yhtiö on kasvattanut omaa nettovarallisuuttaan kaluston avulla, jotta pääomatulojen osuutta saadaan kasvatettua suhteessa ansiotuloihin (H3). Nettovarallisuuden noustessa nousee pääomatulon määrä. Mikäli toiminimen verotettava tulos lähenee tasoa, mistä ansiotuloveroprosentti on 40 % tienoilla, kannattaa yrityksen pyrkiä maksamaan mahdollisimman iso osa pääomatulona yrittäjälle, jolloin veroprosentti on 30 tai 34 % riippuen pääomatulojen määrästä (H3).

Aggressiivisella verosuunnittelulla tarkoitetaan verosuunnittelustrategiaa, missä liikutaan laillisen ja laittoman toiminnan välillä (Dechow & Skinner, 2000). Haastatteluissa kukaan ei myöntänyt harjoittavansa aggressiivista verosuunnittelua. Haastatteluissa yhdellä haastateltavalla henkilöllä oli holding-yhtiön ja liiketoimintayhtiön välillä liiketoiminnallinen suhde. Liiketoimintayhtiössä yritys tekee päivittäistä toimintaa ja kasvattaa liiketoimintansa tulosta. Järjestelyissä mukana on H4 omistama holding yhtiö, joka omistaa suuren osan liiketoimintayhtiön osakekannasta. Liiketoimintayhtiön tehdessä tilikaudelta voittoa, suuri osa voitosta siirretään osingonjaon avulla holding-yhtiöön, mistä osinko jaetaan verotehokkaasti ulos osinkona (H4).

Edellisen kuvion mahdollistaa listaamattomien yhtiöiden välinen verovapaus osingonjaossa (Leppiniemi & Walden, 2000). Holding-yhtiön nettovarallisuutta kasvatetaan ostamalla yhtiön nimiin tasearvoa nostattavia varoja esimerkiksi koneita ja kalustoja. Ostamisen jälkeen koneet ja kalusto vuokrataan tyypillisesti liiketoimintayhtiölle, joka hyödyntää kalustoa päivittäisessä liiketoiminnassaan (H4). Yhtiön jakamaa osinkoa verotetaan 75 % verottomasti, mikäli osinkojen määrä on alle 8 % yrityksen osakkeiden matemaattisesta arvosta ja alle 150 000 € (Leppiniemi & Walden, 2000). Tällä tavoin yrityksen tekemä voitto kyetään siirtämään verotehokkaasti omalle tilille (H4). Muiden haastateltavien yrityksissä ei olla suunniteltu verotehokkuutta osana

palkanmaksua yhtä pitkälle. H2 sanoi maksavansa itsellensä palkkaa niin, että pärjää arjessa ja H5 sanoi kehitysmenojen vievän mahdollisuuden palkanmaksuun.

4.2.4 Motiivit verosuunnittelulle

Verosuunnittelu ei ole yrityksille pakollista, mutta verovelvollisella on Verohallinnon ohjeiden mukaan oikeus suunnitella maksettavaa veroa, mikäli siihen on aidot liiketoiminnalliset syyt (Veron kiertämissäännöksen soveltaminen 2022). Leppiniemen ja Waldenin (2000) mukaan verosuunnittelulla pyritään tavoittelemaan esimerkiksi nettovarallisuuden tai tavoitetuloksen tavoittelua. Motiiveina toimii myös verotuksellisesti edukkaan yritysrakenteen saavuttaminen tai verohaittojen estäminen (Leppiniemi & Walden, 2000).

Haastatteluissa saatiin paljon eriäviä mielipiteitä ja syitä verosuunnittelulle haastateltavissa yrityksissä. Päällimmäisenä syynä verosuunnittelulle yrityksissä on ollut verojen maksaminen. H4:n mukaan kukaan ei halua maksaa enempää veroja kuin on tarve. Haastateltavat ymmärsivät verotuksen poliittisen hyödyn yhteiskunnalle ja arvonlisäveron maksaminen ymmärretään, sillä se on velkaa valtiolle. Verotus ei yksinään herätä tunteita, mutta lakisääteisten maksujen kanssa valtiolle tilitettävät maksut saattavat nousta korkeaksi (H4). Lakisääteisiä maksuja voivat olla esimerkiksi yrittäjän eläkemaksu eli YEL. Haastateltavat kokivat kohtuuttomana, että yritystoiminnasta joutuu maksamaan suuren määrän lakisääteisiä maksuja valtiolle suhteessa tehtyyn tulokseen. Työntekijöiden palkkaaminen on kallista palkan lisäksi maksettavien työntekijöiden sivukulujen takia (H1 & H3).

Nettovarallisuuden kasvattaminen on H4 mukaan erilaisten yritystoimintojensa tavoite ja kasata muista liiketoiminnoista nettovarallisuutta holding-yhtiöön. H2 ja H5 verosuunnittelun tavoitteena on minimoida yrityksen verotettava tulos tilikauden ajalta esimerkiksi poistoeroa kasvattamalla. H1 pyrkii kasvattamaan liiketoiminnan tulosta positiiviseksi, minkä jälkeen yritys käyttää vahvistamattomia tappioitaan kattamaan tilikauden tulosta ja pienentämään tulevien tilikausien tuloksia. H1 yrityksellä oli ollut aikaisemmin käytössä poistoeron kasvatus. Viime vuosina sitä on purettu kattamaan tappiota ja mahdollistamaan verosuunnittelun, mikäli liiketoiminta kääntyy voitolliseksi tulevien tilikausien aikana.

4.2.5 agenttiteorian ilmeneminen

Agenttiteoria esiintyy tilanteissa, missä johto ja omistajat koostuvat eri henkilöistä. Pk-yrityksille on tyypillistä, että yrityksen omistajaporras koostuu samasta tai samoista henkilöistä kuin yrityksen johto. Haastateltavien yrityksissä varsinaista päämies-agenttiongelmia ei pääse ilmenemään, sillä kaikissa yrityksissä johto ja omistajat ovat samoja ihmisiä. Haastateltavat ovat huomanneet omien työntekijöiden kanssa luottamuspulaa ja ihmetystä toimintatavoista (H1 & H2).

Agenttiongelman ilmeneminen johtuu tavoitteiden ja riskipreferenssien eroavaisuudesta (Eisenhardt, 1989, 58). Haastateltavat H1 ja H2 totesivat kokeneen epätietoisuutta toisen tekemisestä. Toisen toimintaa seurattaessa kuluu yrittäjän resursseja, jotka ovat omasta liiketoiminnasta ja sen kehittämiseen käytettävästä työstä pois (H2). Työilmapiiri on pk-yrityksissä tiiviimpi, joten työnteon seuraaminen tuntuu henkilökohtaisemmalta ja ankarammalta. Työntekoa seurattaessa tarkemmin, on huomattu työnteon laskua (H1). H1 mukaan tarkka seuraaminen on ajanut hänen ja hänen työntekijöidensä välille tavoitteiden eroavaisuuksia, mikä johtaa agenttiongelman syntymiseen.

4.3 Verosuunnittelukeinoja yrityksille

Mikäli verosuunnittelua halutaan harjoittaa mahdollisimman verotehokkaasti, on yrityksen painopisteen oltava nettovarallisuuden kasvattamisessa (Viitala, 2014). Pk-yrityksille on tyypillistä niiden kapea omistajarakenne, mikä mahdollistaa voitonjaon optimoinnin. Nettovarallisuuden kasvaessa yrityksen kannatta jakaa 25 % veronalaista verohuojennettua osinkoa. Viitalan (2014, 149) mukaan yrityksen nettovarallisuus määrittää verotetaanko osinko pääoma- vai ansiotulona. Yritys joutuu pohtimaan verosuunnittelun keinoja, sillä voiton jättäminen yritykseen kasvattaa nettovarallisuutta ja mahdollistaa suuremman verohuojennettun osingon. Poistoeron lisääminen pääsääntöisesti pienentää yrityksen nettovarallisuutta (Viitala 2014, 50).

Taulukko 1:n tarkoituksena on havainnollistaa lukijalle edellisessä kappaleessa kerrottu verohuojennettu osinko. Taulukossa esitetään yrityksen mahdollisuus jakaa verohuojennettua osinkoa suhteessa yrityksen nettovarallisuuteen. Omistajien on

verotehokasta jakaa vähintään verohuojennetun osingon määrä tilikauden aikana. Osingonjako pienentää yrityksen varallisuutta eli käytännössä yrityksen nettovarallisuus pienenee osingonjaon verran.

Taulukossa 1 yrityksen tilikauden voitoksi oletetaan 50 000 € jokaiselle vuodelle yksinkertaisuuden vuoksi. Yrityksen tilikauden tulos lisättynä nettovarallisuuteen saadaan nettovarallisuus tilikauden lopussa. Nettovarallisuuden mukaan voidaan jakaa verohuojennettua osinkoa ja taulukosta nähdään osingon kehitys suhteessa nettovarallisuuteen. Esimerkiksi vuodelta 1: yrittäjälle muodostuu pääomatuloa 2 000 € ($25\% * 8\,000\text{ €}$). Tätä verotetaan pääomatuloveroprosentin mukaan 30 % verokannalla eli veroa jää maksettavaksi yhteensä 600 € osingoista.

Vuosi	1	2	3	4	5
Tilikauden voitto	50 000,00 €	50 000,00 €	50 000,00 €	50 000,00 €	50 000,00 €
Nettovarallisuus ilman osingonjakoa	100 000,00 €	142 000,00 €	180 640,00 €	216 188,80 €	248 893,70 €
8 % osinko nettovarallisuudesta	8 000,00 €	11 360,00 €	14 451,20 €	17 295,10 €	19 911,50 €

5 Johtopäätökset

Tutkielman tarkoituksena oli tarkastella pk-yrityksien verosuunnittelua osana tuloksenjärjestelyä. Tutkielman tutkimustehtävänä oli saada käsitystä yrityksen harjoittamasta verosuunnittelusta ja yrityksen ilmapiiristä tuloksenjärjestelyä kohtaan. Tutkimuskysymys oli ”miten verosuunnittelu ilmenee pk-yrityksien liiketoiminnassa”. Apukysymyksien avulla pyrittiin hahmottamaan verosuunnittelua ja tuloksenjärjestelyä kohdeyrityksissä. Apukysymyksiä olivat esimerkiksi mitä keinoja yritykset käyttävät ja miksi. Haastatteluaineistosta saatiin laadullisella sisällönanalyysillä tuloksia haastateltavien henkilöiden yrityksistä. Aineistosta saatuja tuloksia on tuettu lähteillä vahvistamaan haastateltavien sanomaa. Tutkielmassa löydettiin selkeitä keinoja ja motiiveja verosuunnitteluun liittyen. Tutkielman avulla saatiin syventävä käsitys tutkimuskysymykseen sekä pk-yrityksien suhtautumisesta verosuunnitteluun ja sen hyödyistä yritykselle sekä yrittäjälle.

Analyysin ja tuloksien avulla huomataan, että verosuunnittelu on pääosin kiinteä osa liiketoiminnallista strategiaa. Yrityksien käyttämät keinot ja niiden motiivit eroavat tapauskohtaisesti. Tuloksista huomataan, että H4 suorittaa yrityksessään eniten verosuunnittelua sekä tekee aktiivisia toimia verotehokkuuden saavuttamiseksi. Toisaalta H2 käyttää ainoastaan poistoeroa liiketoiminnassaan, sillä yrityksellä ei ole mahdollisuuksia suunnitella verotusta enempää. Jokainen haastateltava on hyödyntänyt EVL:n mukaisia maksimipoistoja poistoerona tai suunnitelmapoistona. Verotusperusteisia varauksia on käytetty ainoastaan kolmessa yrityksessä (H1, H3 & H4). Analyysin perusteella yritysten motiiveja oli monenlaisia. Suurimpana erottavana tekijänä oli valtiolle maksettavat verot ja niiden kanssa maksettavat eläkevakuutusmaksut. Nämä yhdessä muodostavat pienille yrittäjille suuret lakisääteiset maksut suhteessa liiketoiminnan tulokseen.

Tutkielmassa eroteltiin verosuunnittelu- ja tuloksenjärjestely keinot, koska haluttiin kandidaatintutkielmaan sopivan kokoinen aineisto. Tuloksenjärjestelyä ja verosuunnittelua tutkitaan yleensä yhdessä, sillä kahdella käsitteellä on tiukka yhteys toisiinsa. Esimerkiksi poistoeron muutos kirjataan tuloslaskelmaan tulosvaikutteisesti,

jolloin kyseinen keino voidaan määritellä tuloksenjärjestelyksi. Tutkielmassa verosuunnitteluun luettiin poistoero ja verotusperusteiset varaukset ja loput keinot luokiteltiin tuloksenjärjestelykeinoiksi.

Muut tuloksenjärjestelykeinot liittyivät palkka-asioihin. Haastatteluun osallistuneet yritykset ovat pääosin kehitysvaiheessa olevia yrityksiä eikä tulosta haluta näyttää tuloverotuksessa suuria määriä. Yrittäjien mukaan oman palkkatason olleessa tarpeeksi matalalla, on halvempaa nostaa ansiotulona yrityksestä kuin maksaa itselleen verohuojennettua osinkoa, sillä yrityksen tuloksesta on verotettuna valmiiksi 20 % tuloveroa. Pk-yrittäjien itselleen maksama verohuojennettu osinko antaa merkittävän edun verrattuna listayhtiöihin ja laajemman omistajarakenteen omaaviin yhtiöihin. Haastateltavista yhdellä henkilöllä on verohuojennetun osingon kannalta tarvittavat yritysjärjestelyt holding-yhtiön ja liiketoimintayhtiön välillä (H4).

Tutkielman rajoitteet kohdistuvat tutkittaviin yrityksiin ja yrittäjien antamaan subjektiiviseen näkemykseen. Tutkittavalla yrityksellä tulisi olla tasearvoa ja positiivista tulosta, kun tutkitaan verosuunnittelua ja tuloksenjärjestelyä. Tappiollisen yrityksen tai pienen tasearvon omaavan yrityksen verosuunnittelukeinot ovat rajalliset, ja niistä saadut hyödyt eivät ole järjestelyjen puolesta kannattavia.

Tutkittavat yritykset olivat mielekkäitä tutkia, sillä jokaisella oli taseessa arvoa sekä verosuunnittelua oli harjoitettu liiketoiminnassa. Haastateltavista henkilöistä H3 oli ainoa haastateltava, joka haluttiin tutkielmaan mukaan alusta alkaen. Isommat pk-yritykset, joiden tasearvot olisivat olleet kymmeniä miljoonia eivät valitettavasti vastanneet haastattelukutsuihin. Suurempien pk-yrityksien verosuunnittelua olisi ollut mielekkäämpää tutkia moninaisten mahdollisuuksien ja eroavien keinojen vuoksi. Tutkielmassa jouduttiin käyttämään haluttua pienempiä yrityksiä ja tulokset jäivät osaltaan yksinkertaiseksi.

Pro gradu -tutkielmaa varten jatkotutkimusmahdollisuuksia aiheesta on luova laskentatoimi liitettynä ajankohtaiseen ilmiöön. Verosuunnittelu ja tuloksenjärjestely ovat liitettävissä luovan laskentatoimen kokonaisuuteen. Muita jatkotutkimusmahdollisuuksia on laajentaa tuloksenjärjestelyn mahdollisuuksia yrityksissä. Jatkotutkimusta varten tulee kerätä lisää aineistoa ja kyseisestä aineesta

löytyy paljon tutkimuksia. Kohderyhmäksi tulee ottaa pk-konserni tai muuten isompia pk-yrityksiä. Tuloksenjärjestely ja verosuunnittelu ovat laajoja kokonaisuuksia ja tässä tutkielmassa pyrittiin pitämään näkökulma verosuunnittelussa ja yrityksen muissa käyttämissä tuloksenjärjestelykeinoissa. Tutkielman haasteena oli ajoittain pitää näkökulma tarpeeksi kapeana kandidaatintutkielmaan liittyen. Pro gradu -tutkielman aihe tulee olemaan laajempi, joten näkökulmia pystyy tuomaan enemmän ja tutkia tarkemmin esimerkiksi tuloksenjärjestelyä kokonaisuutena.

Tutkielmasta saatiin syventävää käsitystä pk-yrityksissä käytetyistä verosuunnittelu- sekä tuloksenjärjestelykeinoista. Saatiin käsitystä pk-yrityksien motiiveista harjoittaa verosuunnittelua ja samalla ymmärrettiin pk-yrittäjien tiedon laajuutta verosuunnittelusta. Tutkielman tiedoilla pk-yrittäjät pääsevät näkemään mahdollisia verosuunnittelukeinoja osana omaa liiketoimintaa.

Lähteet

Kirjallisuus

- Ball, R., & Shivakumar, L. (2005). Earnings quality in UK private firms: Comparative loss recognition timeliness. *Journal of Accounting & Economics*, 39(1), 83–128.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Los Angeles: Sage.
- Dechow, Patricia M., and Douglas J. Skinner. “Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators.” *Accounting horizons* 14.2 (2000): 235–250. Web.
- Eisenhardt, Kahtleen. (1989). Agency Theory: An Assessment and Review. *Academy of Management Review*. 14 (1), 57–74.
- Gul, Ferdinand A. & Leung, Sidney & Srinidhi, Bin 2003: Informative and opportunistic earnings management and the value relevance of earnings: Some evidence on the role of IOS. City University of Hong Kong, Hong Kongin erityishallintoalue, Kiinan kansantasavalta
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365–383.
- Heikkilä, K., Hyvönen, T. & Nykänen, P. (2021). Valtionyhtiöiden Veronjalanjälki. Sidosryhmä- ja legitimaatioteoriaan perustuva tutkimus kuuden suomalaisen valtio-omistaiseen yhtiön maakohtaisesta veroraportoinnista.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2020). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Ihantola, E., & Leppänen, P. (2023). Yrityksen kirjanpito: liiketapahtumista tilinpäätökseen. 6. laitos. Helsinki: Gaudeamus.
- Ihantola, Kuhanen, H., & Leppänen, P. (2016). Yrityksen kirjanpito: perusteet ja sovellusharjoitukset (3. laitos, 1. painos.). Printon Trükikoda.
- Jensen, M. & Meckling, W. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305–360.
- Koskinen, I., Alasuutari, P., & Peltonen, T. (2005). Laadulliset menetelmät kauppateiteissä. Tampere: Vastapaino.
- Kukkonen, Matti, and Risto Walden. Pk-yrityksen verosuunnittelu. 2. p. Helsinki: Sanoma Pro, 2014. Print.
- Leppiniemi, J., & Walden, R. (2000). Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. Helsinki: WSOYpro.
- Leppiniemi, J., and Kykkänen, T., Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. (2023) 12., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysi. Tam-pere: Vastapaino.
- Schreier, M. (2012) *Qualitative content analysis in practice*. Los Angeles: Sage.
- Scott, William 2015: *Financial Accounting Theory*. Kanada: Pearson. Seitsemäs painos.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Viitala, T. 2014. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Warfield, Terry D, and Thomas J Linsmeier. "Tax Planning, Earnings Management, and the Differential Information Content of Bank Earnings Components." *The Accounting review* 67.3 (1992): 546–562.
- Yates, Kathleen. *Earnings Management*. Hauppauge: Nova Science Publishers, Incorporated, 2016.

Virallislähteet

- Elinkeinoverolaki 24.6.1968/360.
Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Digitaaliset lähteet

- Ambarwati, P., (2022). Profit Management Affected by Tax Planning, Determined Taxes and Company Sizw [Viitattu 14.11.2023] https://www.researchgate.net/publication/362963532_Profit_Management_Affected_by_Tax_Planning_Determined_Taxes_and_Company_Size#:~:text=,carrying%20out%20current%20earnings%20management
- Dom, R. & Prichard, W. (2022). Publication: Innovations in Tax Compliance: Building Trust, Navigating Politics, and Tailoring Reform [viitattu 14.11.2023] <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/766f9447-9932-5c5f-b662-90979995267d>
- Shujun, S. (2022). Proceedings of the 2022 International Conference on Creative Industry and Knowledge Economy [viitattu 14.11.2023] <https://www.atlantispress.com/proceedings/cike-22/125972902>
- Sihombing, N., Diah Pa. & Gowon, M. (2020) Effect of Tax Planning and Profitability on Earnings Management With Firm Size as Moderating Variable at Companies Listed on The Indonesia Stock Exchange in The Periode 2013-2018 [Viitattu 14.11.2023] <https://www.semanticscholar.org/paper/Effect-of-Tax-Planning-and-Profitability-on-Earning-Sihombing-Pa/7651ac56f0454ef1ad4d28e9c6cb92ef622d281c>
- Suomen Yrittäjät (2021). Yrittäjyys Suomessa. [Viitattu 2.11.2023] <https://www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa/>
- Verohallinto. Veron kiertämissäännöksen soveltaminen 2022. [Viitattu 2.11.2023]. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/veron-kiertamissaannoksen-soveltaminen/>
- Weihuan, M., (2011). Probes into tax planning SMEs [Viitattu 14.11.2023] https://www.researchgate.net/publication/252011220_Probes_into_tax_planning_of_SMEs#:~:text=,enterprises%20have%20become%20an

Liite 1. Teemahaastattelun runko

- Haastateltavan oma historia yrityksessä tai yrittäjänä
- Yrityksen taloudellinen tilanne ja aikaisempi verosuunnittelu
- Verosuunnittelussa ja tuloksenjärjestelyssä käytetyt keinot
- Yrityksen motiivit vero- sekä tuloksensuunnittelulle
- Agenttiteorian ilmeneminen yritystoiminnassa
- Haastateltavan tietämys ja mielipide verosuunnittelusta
- Haastateltavien aikaisempi kokemus pk-yrityksien verosuunnittelusta muissa kuin omassa yrityksessä
- Yrityksen tulevaisuuden näkymät ja mahdolliset tuloksenjärjestelykeinot